

FOSEN NATURVERNFORENING

Adr. : Ytve Ringvei 32, 7100 Rissa Tlf. : 73851430

- foreningen for et bredt, helhetlig og aktivt naturvern på Fosen

Vår ref. : R.01.5.mø

Deres ref. :

Dato : 30.01.25

NVE

POSTBOKS 59, MAJORSTUA

0301 OSLO

Krav om revisjon av konsesjon for regulering av Mosvik kraftverk/Mossa ved Meltingen på Fosen i Inderøy kommune i Trøndelag. Merknader.

Det vises til krav om revisjon av konsesjonsvilkår for Mossa og bl.a. NTE sitt forslag som nå er ute på høring.

Reguleringsgrensen er 195 – 216 moh, dvs. 21 m, noe som er svært mye. Dagens manøvreringsregime (minstevannføring/driftsvannføring) er ikke optimal i forhold til de allmenne interesser som friluftsliv, landskap, naturmangfold, økosystemer mv. Påvirkningen er størst på fiske/fiskemuligheter, landskap og naturmangfold, spesielt det at det gjennomføres regelmessige større variasjoner i vannslipp. Dette skaper av og til bedre fiskemuligheter, men konsekvensene er også at andre deler av økosystemet blir svært negativt rammet, noe som igjen kan ramme fiskens oppvekst og levekår negativt. Dagens regime er betegnet som å ha svært stor verdipåvirkning sett i et stort sett ift. Miljødirektoratets rapport om vassdrag i Trøndelag. Elva Mossa var før reguleringen en middels god smålaks- og sjørretelv, men etter reguleringen har bestanden kollapset og er nå stengt for fiske.

Rekrutteringen av elvemusling opphørte samtidig med at Mosvik kraftverk ble satt i drift i 1984. Elvemusling er en prioritert art i Naturmangfoldloven. Det er også en ansvarsart for Norge da 50% av bestanden i Europa finnes her. Liten minstevannføring har i tillegg til å forringe substratet også medført mangel på lakseunger som er den sannsynlige primærverten til elvemuslings larver i Mossa.

Det vil være ønskelig at en får justert vannføringsregimet for å bedre forholdene totalt sett. Minstevannføring og driftsvannføring må reguleres på en mer miljøvennlig måte. Dette kan gjøres uten vesentlig tap av kraftproduksjonen (ca. 5 - 10%). Her vil det være av vesentlig betydning å se på hvilke muligheter som finnes for oppgradering av selve kraftverket slik at dette kan oppveie noe av det tapte kraftpotensiale.

NTE har i sitt forslag til revisjon pekt på bl.a. følgende elementer – økt minstevannføring i Mossa fra nåværende 100 l/s til 280 l/s, 2 årlige spyle- og lokkeflommer på adekvate tidspunkt, habitatforbedringer ved elva, fortsette med miljøundersøkelser. De vil derimot ikke fortsette med fiskeutsettinger da de mener at økt minstevannføring vil bedre forholdene for rekruttering og for elvemusling inkludert. De vil heller ikke vurdere noen form for habitatforbedring i selve Meltingen da det henvises til undersøkelser som viser at forholdene er nokså lik før og etter reguleringen. Biomassen i Meltingen var/er i stor grad småvokst røye. Om dette er riktig så vil det si at en regulering på 21 m ikke vil ha noen betydning for fisken, og dette kan for oss virke noe tvilsomt. Store deler av året er det bare de aller dypeste områdene som er tilgjengelig for fisken. Det ville være merkelig hvis dette ikke skulle påvirke fisken. Her må det innføres krav om oppfølgende undersøkelser. Forøvrig kan sies at det er

godt mulig å gjøre tiltak for å bedre forholdene for fisk hvis problemet er småvokst røye. NTE vil heller ikke gå nærmere inn på forholdene vedrørende Kalddalen med Ålvatnetmagasinet/Ålvassdammen som ligger ved rørgata et stykke fra Meltingen nedover mot Mosvik kraftverk og utgjør et ikke uvesentlig bidrag til kraftproduksjonen. Alt vannet blir for det meste overført til kraftproduksjon. Her er det på nåværende tidspunkt ikke noe krav om minstevannføring. Det er verdt å merke seg at Inderøy kommune har ytret ønske om at forholdene ved Kalddalen blir en del av revisjonskravene.

Ut fra vårt synspunkt vil det være naturlig å innføre høyere krav til minstevannføring. Norsk vassdragsnatur er unik. Det er behov for et særlig vern av de spesielle interessene som er knyttet til vassdragene. Dette er viktig oppvekstmiljø for spesielle plante- og dyreslag og har ofte særegne landskapsmessige verdier. Dette er også et viktig rekreasjonsområde for allmennheten. Vi mener at det i dette tilfellet bør settes et krav om minimum 400 l/s, noe som er estimert å tilsvare et tap på 6,7 GWh som utgjør 9% av dagens produksjon på 73 GWh. Her må som tidligere nevnt vurderes muligheten for en oppgradering av kraftverket som kan kompensere for tapet.

Kravet er minimum alminnelig lavvannsføring (her i Mossa 270 l/s), men dette kan variere mye med variasjoner mellom 2,5 – 50 % av middelvannføringa. Alminnelig lavvannsføring ligger oftest rundt 10 % (6 – 12 %). I dette tilfellet i Mossa utgjør det 318 l/s. I målte felt kan en gjøre mer objektive vurderinger over en observasjonsperiode på 20 – 30 år. En miljøvannføring må ta hensyn til interesser som kan bli skadelidende i vassdraget. Ofte kan det være stor forskjell på sommer og vinter, og en må benytte såkalt sesonginndelt persentilmåling. Minstevannføringen må heves til 400 l/s, dvs. 12,6% av årlig middelvannføring. Det må i tillegg innføres minstevannføringsregime i Kalddalselva, noe som også er i tråd med ønske fra Inderøy kommune. Minstevannføringa må følge alminnelige regler som nevnt ovenfor.

Det er innført moderne utstyr med ultralydovervåking for minstevannføringa så dette virker bra, hvis det stemmer. Vi er usikre på om de fortløpende målingene er alminnelig tilgjengelig ved elva, og at det er oppslag om dette for allmennheten. Dette må være i orden.

Når det gjelder Meltingen så må det gjøres nye undersøkelser og habitatforbedrende tiltak. Det må innføres et mer miljøvennlig manøvreringspraksis, inkludert justering av tillatte reguleringshøyder, for å bedre forholdene for fisken, for friluftslivet og for landskapsopplevelsen. Dette vil også være med å tilfredsstille kravene i EU's vanddirektiv som er implementert i Vannforskriften med mål om å oppnå god eller svært god tilstand. Det samme gjelder at det er viktig å tilfredsstille kravene i Naturmangfoldloven og den nye Naturavtalen.

Arealbeslag er en av hovedutfordringene for å opprettholde artsmangfoldet ifølge Naturpanelet IPBES sin tilstandsrapport om klodens naturmangfold. Menneskelig aktivitet har medført omfattende endringer i 75% av miljøet på land, halvparten av alle elver og 40% av det marine miljøet. Dette betyr videre at for å redde tapet av artsmangfold så må forvaltningen begynne å ta denne vurderingen inn i Naturmangfoldloven. Allerede en million av klodens åtte millioner plante- og dyrearter kan bli utryddet ifølge Naturpanelet. For halvparten er det allerede for sent. Forringelse og ødeleggelse av natur er det miljøproblemet som påvirker flest globalt. Delmålene i Naturavtalen er å verne 30% av alt landareal innen 2030. I tillegg skal 30% av verdens hav, innsjøer og elver vernes.

Det må legges vekt på at Mossa er i kategori med høy prioritet og at verdi- og påvirkning samlet sett er i høyeste klasse (VPS5).

Med hilsen

Fosen Naturvernforening
Magnar Østerås

Ketil Ring

Kopi: Statsforvalteren
Miljødirektoratet

